

Μάθημα: «Ηλεκτροακουστική & Ακουστική Χώρων»

Διάλεξη 6^η: «Συστήματα Ηχείων»

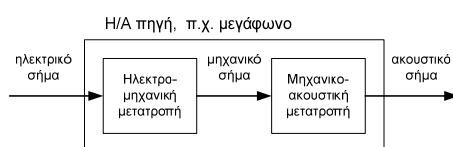
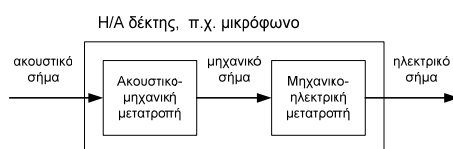
Φλώρος Ανδρέας
Επικ. Καθηγητής

*Electro
Acoustics*

Από προηγούμενο μάθημα...

- Ηλεκτροακουστικοί μετατροπείς: Μετατρέπουν ακουστική/ηλεκτρική/μηχανική ενέργεια που παράγεται σε κάποιο υποσύστημα σε κάποια άλλη μορφή
  - Συνδιάζουν πολλαπλά στάδια ενεργειακής μετατροπής

Χρήση ηλεκτρομαγνητικού ή
πιεζοηλεκτρικού στοιχείου για
μηχανο/ηλεκτρική μετατροπή

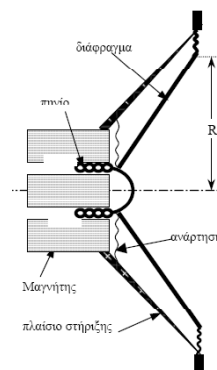
Χρήση μεμβράνης ή
διαφράγματος για
μηχανο/ακουστική μετατροπή

*Electro
Acoustics*

Το σύστημα του μεγαφώνου

- Παλλόμενο διάφραγμα
  - Οδήγηση από τάση
- Μη πλήρης απόκριση συχνότητας από ένα μεγάφωνο
  - Περιορισμοί από τη φυσική τους
  - Χρήση δύο ή περισσότερων μεγαφώνων
- Τοποθέτηση σε «κιβώτια» για απομόνωση εκπομπής στις δύο πλευρές του διαφράγματος
  - Λειτουργία σφαιρικής πηγής για περιορισμένο εύρος συχνοτήτων

Electro
Acoustics

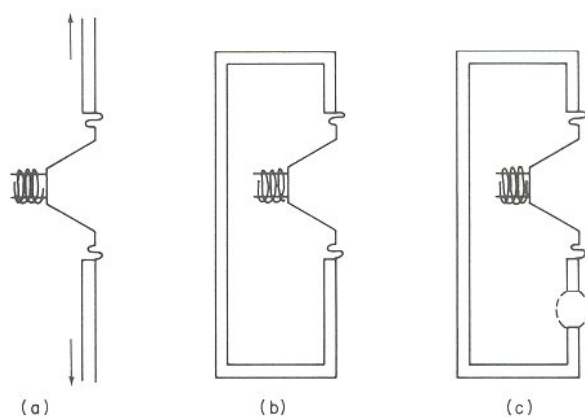
Χαρακτηριστικά μεγαφώνων

- Ευαισθησία
- Απόκριση συχνότητας
  - Τα κάτω άκρα της καθορίζονται από τις φυσικές διαστάσεις του διαφράγματος
- Ηλεκτρική εμπέδηση
  - Μιγαδικό μέγεθος
- Κατευθυντικότητα
  - Χρησιμοποιείται στην μεγιστοποίηση του ακουστικού κέρδους

Electro
Acoustics

Το μεγάφωνο ως σύστημα ακουστικής εκπομπής

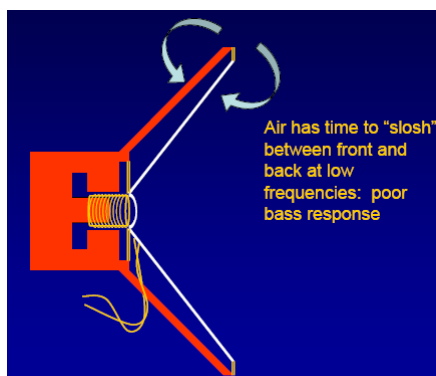

Electro
Acoustics

Το μεγάφωνο ως σύστημα ακουστικής εκπομπής (συν.)

- Περίπτωση (α): απλό μεγάφωνο

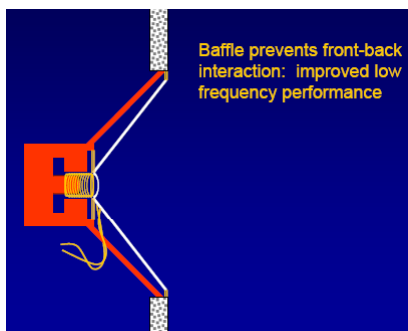

Electro
Acoustics

Το μεγάφωνο ως σύστημα ακουστικής εκπομπής (συν.)

- Περίπτωση (β): το μεγάφωνο σε άπειρο αποσβεστήρα (baffle)

Electro
Acoustics

Συστήματα Ηχείων

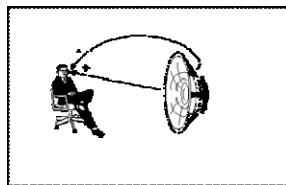

Electro
Acoustics

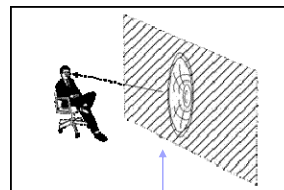

Γιατί χρησιμοποιούνται ηχεία;

- Απομόνωση της εκπομπής στις δύο πλευρές του διαφράγματος
  - Π.χ. εκτός φάσης εκπομπή από δίπολα ηχεία

Εκπομπή ηχείων σε φάση και αντανάκλαση από το τοίχωμα

Εκπομπή ηχείων σε φάση και αντανάκλαση από το τοίχωμα

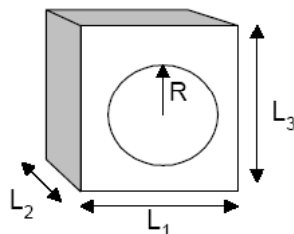
Μπάφλα άπειρου μεγέθους!

Electro
Acoustics

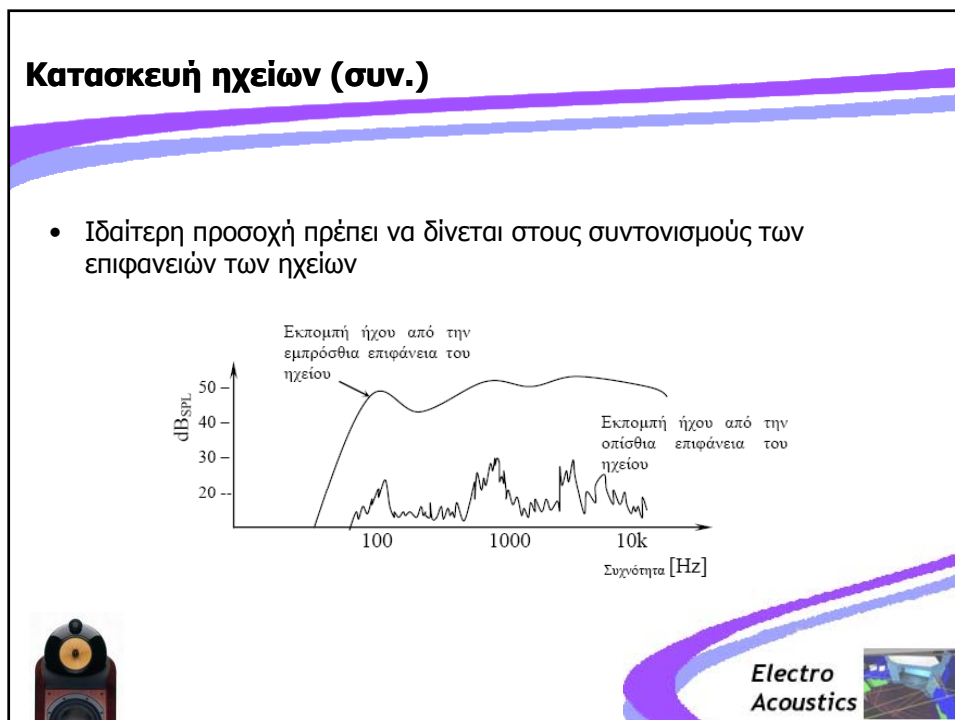
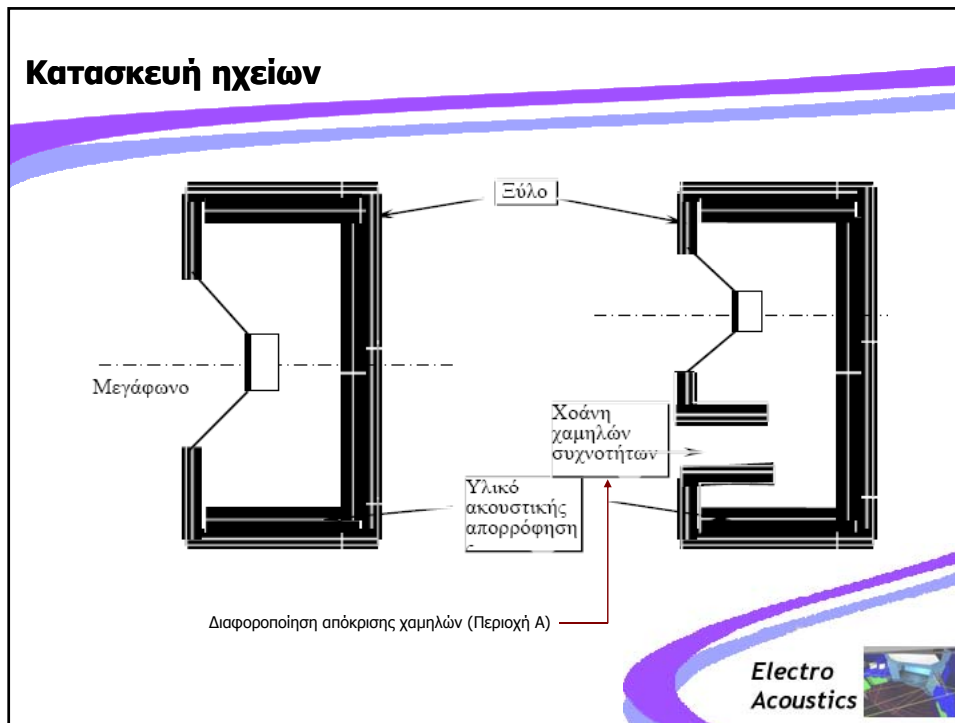
Γιατί χρησιμοποιούνται ηχεία; (συν.)

- Το ηχείο είναι ένας πεπερασμένων διαστάσεων αποσβεστήρας
  - Εφικτή υλοποίηση
- Η παραγόμενη εκπομπή εξαρτάται από το μέγεθος του ηχείου σε σχέση με το μήκος κύματος του ήχου

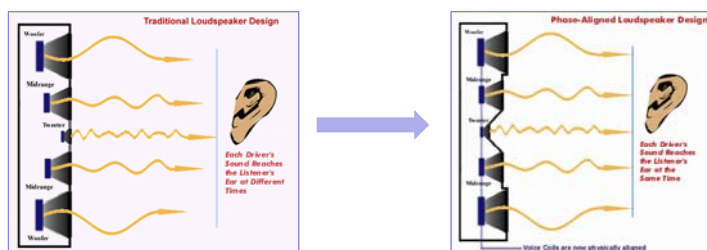
Electro
Acoustics

Κατασκευή ηχείων (συν.)

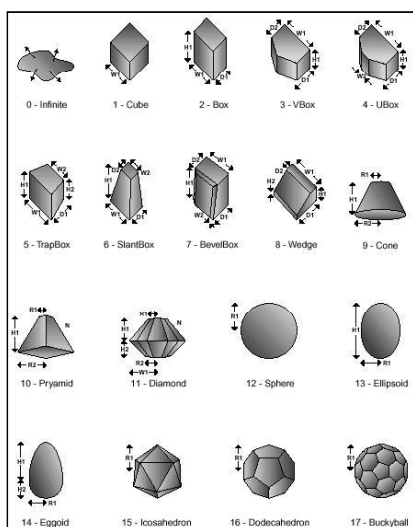
- Λόγω φυσικού μεγέθους, η βάση του διαφράγματος των μεγαφώνων δε βρίσκεται στην ίδια ευθεία
  - Εισαγωγή φασικών διαφορών άφιξης στον ακροατή
- Λύση η τοποθέτηση των μεγαφώνων σε καμπύνη κατάλληλης γεωμετρίας

Electro
Acoustics

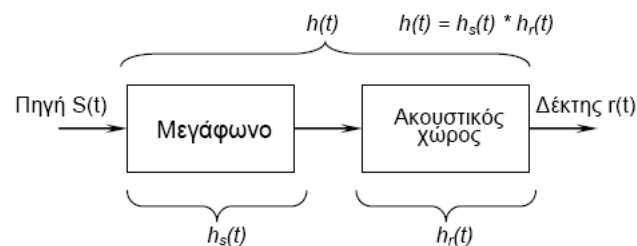
Τυπικές μορφές καμπίνες ηχείων

Electro
Acoustics

Η απόκριση του συστήματος ηχείου

Electro
Acoustics

Κρουστική απόκριση ηχείων

- Κρουστική απόκριση κοντινού πεδίου (near field)
  - Η απόσταση μικροφώνου – ηχείου d πολύ μικρή συγκρινόμενη με το μήκος κύματος του εκπεμπόμενου ήχου

$$d < 0,11 \cdot \lambda$$

- Όπου λ η ενεργός διάμετρος του μεγαφώνου χαμηλών συχνοτήτων
  - Το μικρόφωνο στοχεύει την μονάδα χαμηλών συχνοτήτων μόνο
- Η μέτρηση δεν επηρεάζεται από ανακλάσεις και περιβαλλοντικό θόρυβο
  - Ιδανική μεθοδολογία για μέτρηση χαμηλών συχνοτήτων

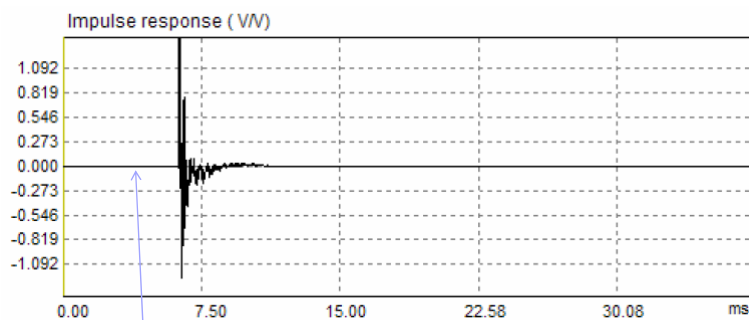
Electro
Acoustics

Κρουστική απόκριση ηχείων (συν.)

- Κρουστική απόκριση κοντινού πεδίου (near field)

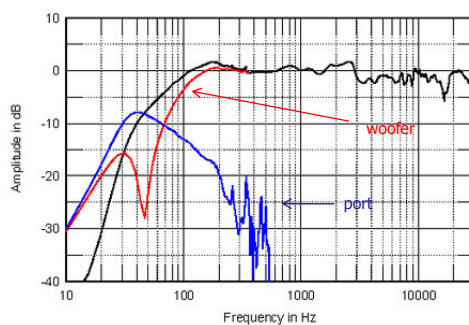
Αρχική καθυστέρηση
(ανάλογη της
απόστασης ηχείου -
μικροφώνου)

**Electro
Acoustics**

Κρουστική απόκριση ηχείων (συν.)

- Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων από μίας μονάδας χαμηλών η near field μέτρηση γίνεται για κάθε μία από αυτές
- Τα αποτελέσματα προστίθενται στο μιγαδικό πεδίο

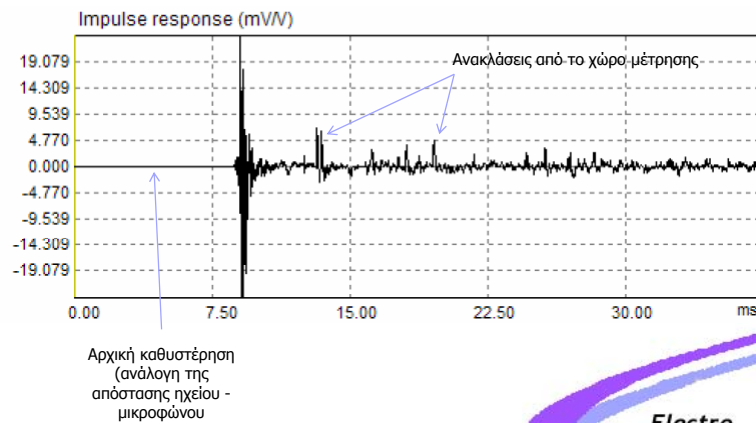

**Electro
Acoustics**

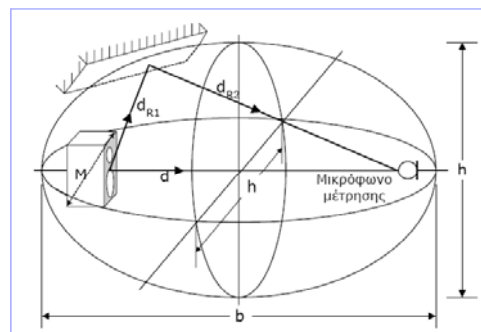
Κρουστική απόκριση ηχείων (συν.)

- Κρουστική απόκριση μακρινού πεδίου (far field)

Κρουστική απόκριση ηχείων (συν.)

- Κρουστική απόκριση μακρινού πεδίου (far field)
  - Η μικρότερη μετρούμενη συχνότητα f_L καθορίζεται από τη διαφορά της διαδρομής κατευθείαν και ανακλώμενου ήχου (1^η ανάκλαση)

$$f_L = \frac{c}{d_R - d}$$

Electro Acoustics

Κρουστική απόκριση ηχείων (συν.)

- Η τελική κρουστική απόκριση προκύπτει από την ένωση των near field και far field μετρήσεων
  - Τεχνική ένωσης σε ένα σημείο
    - one-point splicing
  - Τεχνική ένωσης με παρεμβολή σημείων
    - interpolated splicing

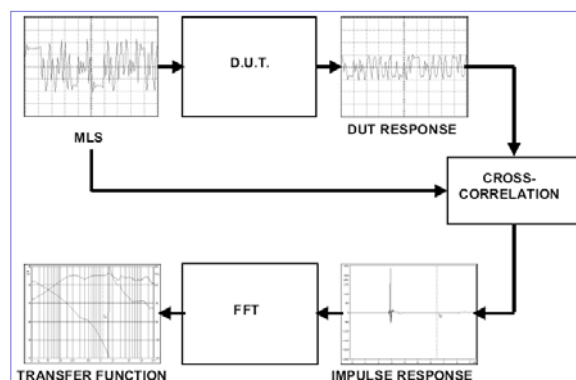

Electro
Acoustics

Κρουστική απόκριση ηχείων (συν.)

- Διαδικασία μέτρησης

Electro
Acoustics

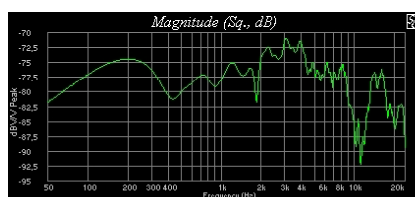
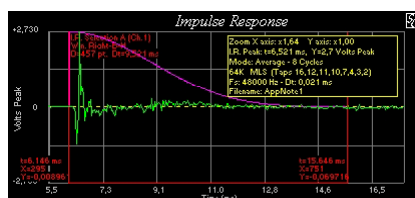

Κρουστική απόκριση ηχείων (συν.)

Πεδίο χρόνου

Πεδίο συχνότητας

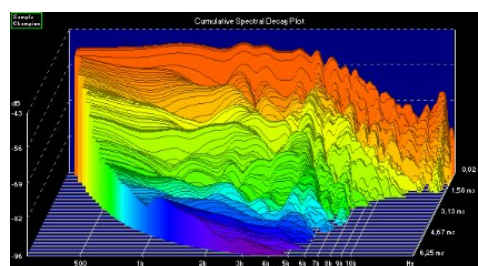

Electro
Acoustics

Κρουστική απόκριση ηχείων (συν.)

Διάγραμμα «Καταράχτης»
Πεδίο συχνότητας

Electro
Acoustics

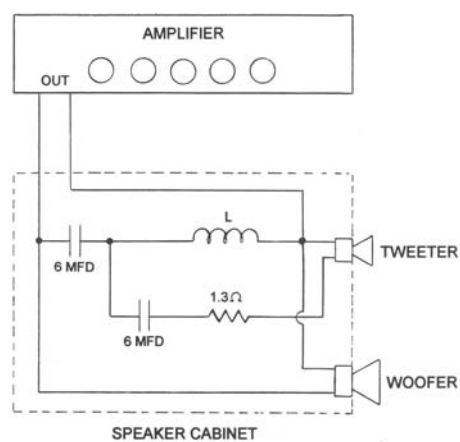
Συστήματα διαχωρισμού συχνοτήτων

- Τα μεγάφωνα δεν μπορούν να καλύψουν ολόκληρη την περιοχή συχνοτήτων
- Απαραίτητη η χρήση συνδυασμού μεγαφώνων
- Κάθε μεγάφωνο πρέπει να τροφοδοτείται από σήμα με κατάλληλο συχνοτικό περιεχόμενο
  - Διαχωρισμός του σήματος σε περιοχές συχνοτήτων
  - Δικτύωμα διαχωρισμού (cross-over)
    - Παρέχουν έλεγχο ολόκληρης της απόκρισης του συστήματος
    - Δικτυώματα 2 ή 3 δρόμων

Electro
Acoustics

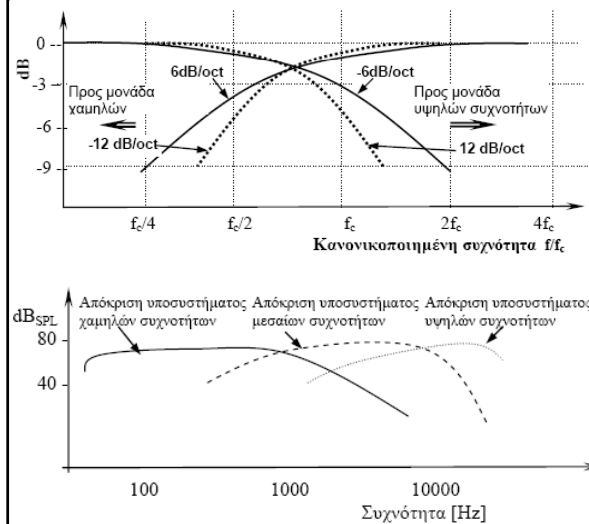
Συστήματα διαχωρισμού συχνοτήτων (συν.)

Electro
Acoustics

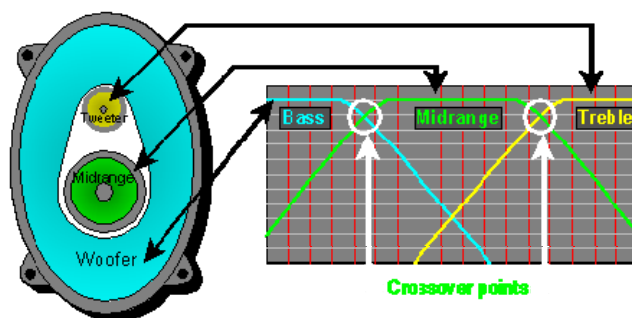
Συστήματα διαχωρισμού συχνотήτων (συν.)

Electro
Acoustics

Συστήματα διαχωρισμού συχνотήτων (συν.)

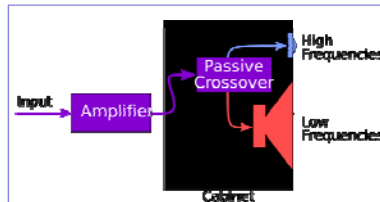

Electro
Acoustics

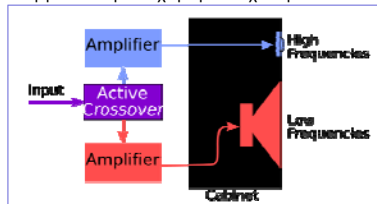

Συστήματα διαχωρισμού συχνотήτων (συν.)

Παθητικό δικτύωμα διαχωρισμού συχνотήτων

Ενεργό δικτύωμα διαχωρισμού συχνотήτων

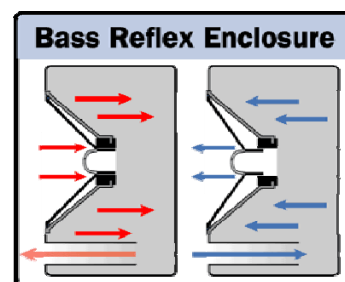
Απαιτείται εξωτερική τροφοδοσία

*Electro
Acoustics*

Σύστημα bass-reflex

- Η μετακίνηση του διαφράγματος συνεπάγεται τη δημιουργία δύο πηγών ηχητικού κύματος
  - Η δεύτερη οφείλεται στην ανάκλαση του κύματος στο εσωτερικό της καμπίνας
  - Αύξηση του κέρδους στις χαμηλές συχνότητες
- Βασικό μειονέκτημα ότι μειώνεται η «ακρίβεια» ταλάντωσης του μεγαφώνου
  - Λιγότερο ακριβής ηχητική αναπαραγωγή

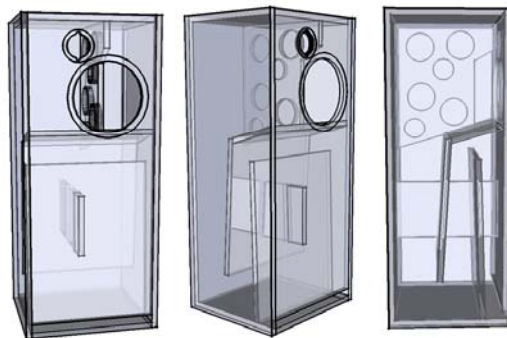
©2003 New-Start Audio

*Electro
Acoustics*

Transmission lines

- Μεταβολή της φάσης του εκπεμπόμενου ήχου μέσω της διοχέυσης του από κατάλληλο «κανάλι» οδήγησης (waveguide)

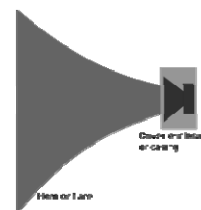

Electro
Acoustics

Συστήματα κόρνας

- Συνδυασμός μονάδας μεγαφώνου και κόρνας
- Λειτουργεί ως ακουστικός μετασχηματιστής προσαρμογής
  - προσαρμόζει τη σύνθετη αντίσταση ακτινοβολίας (radiation impedance) του παλλόμενου διαφράγματος του μεγαφώνου στη χαρακτηριστική ακουστική αντίσταση του αέρα ($=\rho c$)
  - μεγιστοποίηση της μεταφοράς ηχητικής ισχύος στον περιβάλλοντα χώρο

Electro
Acoustics

Συστήματα κórνας (συν.)

Electro
Acoustics

Κατηγορίες Ηχείων

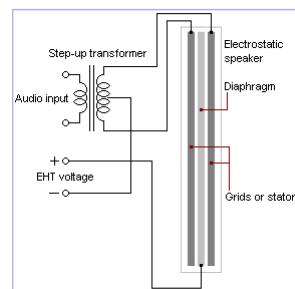

Electro
Acoustics

Ηλεκτροστατικά ηχεία

- Λειτουργία που στηρίζεται στην αρχή των ηλεκτροστατικών πεδίων
- Βασική διάταξη:
  - Πολύ λεπτή μεμβράνη (πάχους 5 – 30 εκατομμυριοστά του μέτρου) από συνθετικό πλαστικό (π.χ. mylar)
  - Ηλεκτρική πηγή που φορτίζει θετικά την μεμβράνη
  - 2 παράλληλες ηλεκτρικά αγωγίμες και διάτρητες πλάκες
    - γνωστές και ως στάτορες
    - ακουστικά διαπερατές
  - Η μεμβράνη βρίσκεται ακριβώς στο μέσον της απόστασης μεταξύ των δύο στατόρων

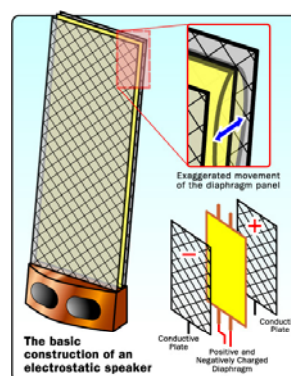

**Electro
Acoustics**

Ηλεκτροστατικά ηχεία (συν.)

- Οι δύο στάτορες είναι σνδεδεμένοι με μετασχηματιστή τύπου T έτσι ώστε με την κατάλληλη διέγερση στην είσοδο του μετασχηματιστή να αναπτύσσεται διαφορά δυναμικού μεταξύ των πλακών
- Σε κατάσταση ηρεμίας η θετικά φορτισμένη μεμβράνη φορτίζει επαγωγικά αρνητικά τους δύο στάτορες.
- Τα φορτία είναι ίσα και αντίθετα με αυτά της μεμβράνης
  - Έτσι ασκούνται ίσες και αντίθετες δυνάμεις στην μεμβράνη που την αναγκάζουν να είναι ακίνητη

**Electro
Acoustics**

Ηλεκτροστατικά ηχεία (συν.)

- Η εφαρμογή διαφοράς δυναμικού στον μετασχηματιστή, δημιουργεί στιγμιαία διαφορά δυναμικού μεταξύ των πλακών,
  - και ως αποτέλεσμα οι δυνάμεις που ασκούν οι στάτορες στην μεμβράνη δεν είναι πλέον ίσες
- Η μεμβράνη τότε κινείται προς την κατεύθυνση της μεγαλύτερης δύναμης αναγκάζοντας όμως και τον αέρα να κινηθεί προς την ίδια πλευρά (πύκνωμα)

Electro
Acoustics

Ηλεκτροστατικά ηχεία (συν.)

- Αν και λεπτά, σχετικά μεγάλα σε μέγεθος
- Απαιτείται προσοχή στην εγκατάστασή τους
  - Τοποθέτηση σε τουλάχιστον 1 μέτρο από τον πίσω τοίχο
    - Λειτουργία σαν διπολική πηγή
  - Οι πλαϊνοί τοίχοι δεν επηρεάζουν
- Απαιτείται επίσης προσοχή στην επιλογή του ενισχυτή οδήγησης
  - Προβλήματα οδήγησης ειδικά σε υψηλές συχνότητες
- Υψηλό κόστος

Electro
Acoustics

Ηλεκτροστατικά ηχεία (συν.)

- Πολύ καλή ακουστική ευκρίνεια
  - Ειδικά στις υψηλές συχνότητες
  - Λόγω της πολύ μικρής μάζας του διαφράγματος
    - Μερικά mgr
- Εξαιρετική απόκριση συχνότητας
  - Σε όρους πλάτους και φάσης
- Full-range σχεδιάσεις
  - Αποφυγή δικτυωμάτων διαχωρισμού

Electro
Acoustics

Μαγνητοστατικά ηχεία

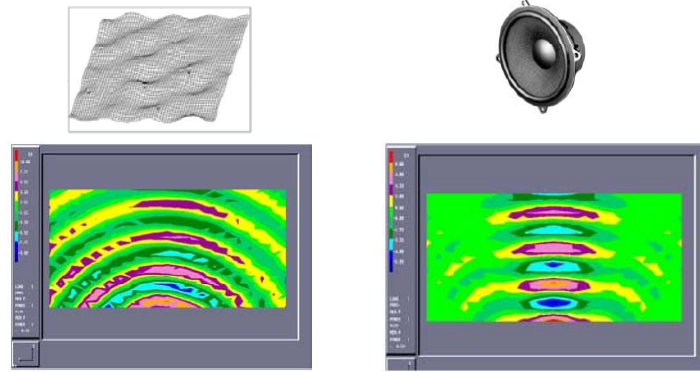
- Χρήση μεμβράνης (διαφράγματος) αντίστοιχης με αυτήν των ηλεκτροστατικών
  - Το διάφραγμα περιέχει μέσα του ένα δίκτυο λεπτότατων αγωγών που διαρέεται από ρεύμα
    - πολύ βαρύτερο από ότι στα ηλεκτροστατικά
- Η κίνηση γίνεται εντός μαγνητοστατικού πεδίου
- Δεν απαιτείται υψηλή τάση τροφοδοσίας
  - Περιορισμός του κόστους σε σχέση με τα ηλεκτροστατικά

Electro
Acoustics

Distributed Mode Loudspeakers (DMLs)

Electro
Acoustics

Distributed Mode Loudspeakers (συν.)

Electro
Acoustics

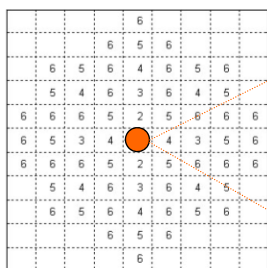
Ψηφιακά ηχεία

- Αναπαραγωγή ψηφιακών σημάτων χωρίς «απευθείας» ψηφιακό-σε-αναλογικό μετατροπή
- Πρώτη εμφάνιση 1963, C.Roberts
  - Σήμα εισόδου PCM
- Υπάρχουσες τεχνολογίες ψηφιακών ηχείων
  - Multiple Voice Coil Digital Loudspeaker (MVCDL)
    - Η ψηφιακό-σε-αναλογικό μετατροπή γίνεται αμέσως πριν την ηλεκτροακουστική μετατροπή
  - Digital Transducer Arrays (DTA)
    - Η ψηφιακό-σε-αναλογικό μετατροπή γίνεται αμέσως μετά την ηλεκτροακουστική μετατροπή (στον αέρα)

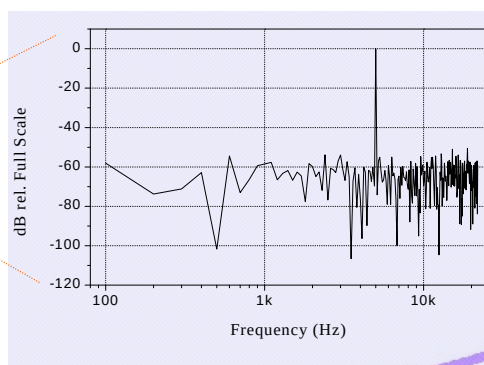
**Electro
Acoustics**

Ψηφιακά ηχεία (DTAs)

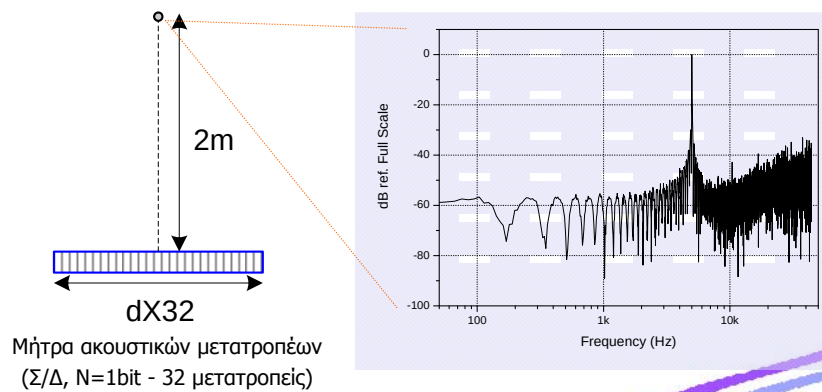
Μήτρα ακουστικών μετατροπέων
(PCM, N=6bit - 64 μετατροπείς)

**Electro
Acoustics**

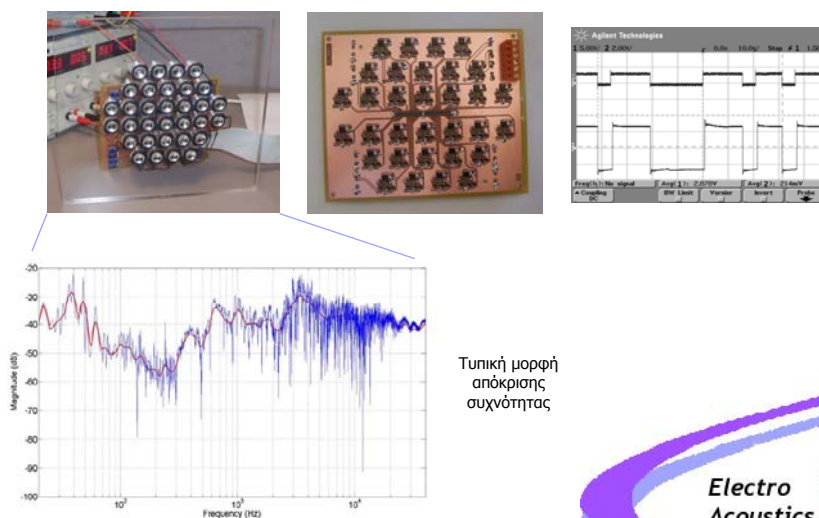
Ψηφιακά ηχεία (DTAs)

**Electro
Acoustics**

Ψηφιακά ηχεία (DTAs)

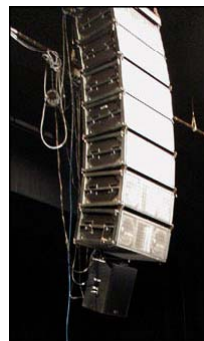
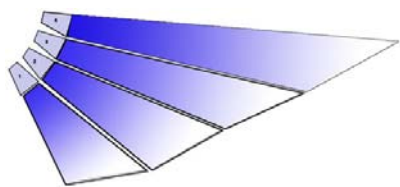

**Electro
Acoustics**

Line arrays

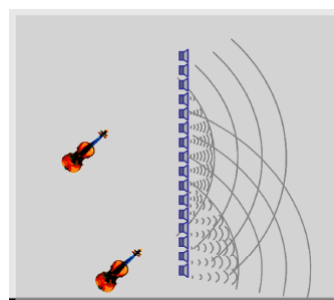
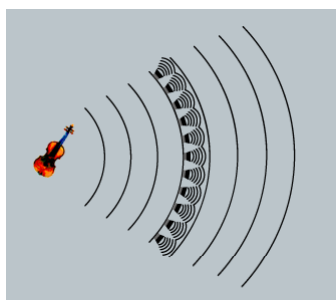
- Πολλαπλές μονάδες μεγαφώνων / ηχείων σε οριζόντια ή κατακόρυφη διάταξη
- Καλύτερη κάλυψη ακροατηρίου
- Επίτευξη σύνθετων / επιθυμητών τύπων κατευθυντικότητας

Electro
Acoustics

Wavefield arrays

Electro
Acoustics

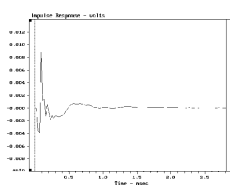
Ειδικά θέματα χρήσης ηχείων

**Electro
Acoustics**

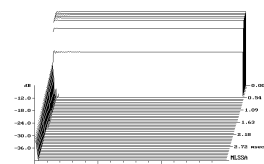
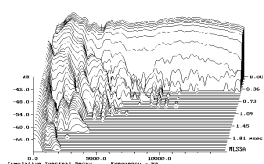
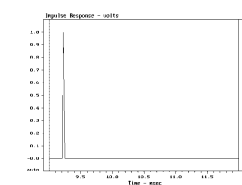

Ψηφιακή ισοστάθμιση ηχείων

Πριν

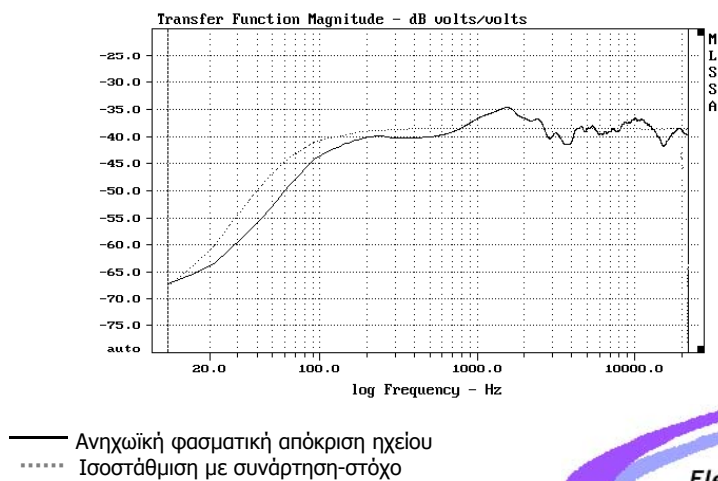
Μετά

**Electro
Acoustics**

Ισοστάθμιση με συνάρτηση στόχο

Electro
Acoustics

ΤΕΛΟΣ (για σήμερα...)

Electro
Acoustics

